

Αθήνα, 16 Οκτωβρίου 2020

Προς
Πρόεδρο και Μέλη
Διαρκούς Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΕΣΕΕ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ
«ΡΥΘΜΙΣΗ ΟΦΕΙΛΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ»

Εισαγωγικά

Η κρίση ιδιωτικού χρέους που προέκυψε κατά την δεκαετία 2010-2020 έδειξε τις ανεπάρκειες του πτωχευτικού κώδικα του 2007. Στον βασικό κορμό του ήρθαν να προτεθούν νέα συγγενή πλαίσια δορυφόροι (νόμος Κατσέλη το 2010, εξυγίανση και ειδική εκκαθάριση το 2011, ειδική διαχείριση το 2014, εξωδικαστικός συμβιβασμός το 2017 κ.α.), κάνοντάς το ακόμα πιο σύνθετο και πολύπλοκο. Το υπό κρίση σχέδιο είναι γεγονός ότι, ανταποκρίνεται σε μία ορατή ανάγκη ενοποίησης και απλοποίησης των σχετικών ρυθμίσεων, οι οποίες ακόμα και σήμερα παραμένουν δυσνόητες και δυσπρόσιτες στον επιχειρηματία και στον πολίτη.

Θέσεις επί του περιγραφόμενου μηχανισμού ρύθμισης οφειλών (άρθρα 1 έως 74 σχεδίου νόμου)

- Η προτεινόμενη διαδικασία της εξωδικαστικής ρύθμισης δίνει μια ευκαιρία στον οφειλέτη να μην πτωχεύσει. Ο μηχανισμός μπορεί να διατηρήσει ζωντανές τις βιώσιμες επιχειρήσεις, διασφαλίζοντας τις θέσεις εργασίας του προσωπικού τους και περιορίζοντας τις ζημιές για τους πιστωτές, την αγορά και την εθνική οικονομία.
- Προβλέπονται ηλεκτρονικοί μηχανισμοί έγκαιρης ειδοποίησης του οφειλέτη και παροχή υπηρεσιών συμβουλευτικής από τα Κέντρα Εξυπηρέτησης Δανειοληπτών και τους Επαγγελματικούς Φορείς, όπως τα Επιμελητήρια και οι Επαγγελματικοί Σύλλογοι. Οι υπηρεσίες συμβουλευτικής θα ανιχνεύουν την δυνητική αφερεγγυότητα και θα προτείνουν λύσεις στο πρόβλημα. Ωστόσο, οι συγκεκριμένοι μηχανισμοί

δεν θα είναι άμεσα διαθέσιμοι στους πολίτες. Το σχέδιο προβλέπει ως έναρξη ισχύος του νέου νόμου την 1^η Ιανουαρίου 2021, την ώρα που οι ελλείψεις σε υποδομές και έμπειρο / καταρτισμένο προσωπικό είναι κάτι παραπάνω από δεδομένες.

- Θετικά αποτιμάται η κεφαλαιοποίηση των οφειλών προς το Δημόσιο, τα ασφαλιστικά ταμεία και τις τράπεζες (γίνονται δηλαδή ένα «πακέτο»), με δυνατότητα ρύθμισης που μπορεί να φτάσει ακόμη και τα 20 χρόνια (240 δόσεις). Για τις μικρές επιχειρήσεις παρέχεται η δυνατότητα διαμόρφωσης προτάσεων αναδιάρθρωσης βάσει αυτοματοποιημένου εργαλείου, ενώ η τελική ρύθμιση θα μπορεί να περιλαμβάνει και περικοπή οφειλών. Ωστόσο, η έμμεση συναίνεση των τραπεζών εξακολουθεί να απαιτείται, ενώ τους παρέχονται αρκετά εργαλεία για να φέρουν εμπόδια στην επίτευξη τελικής συμφωνίας. Συνακόλουθα, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, όταν οι τράπεζες αρνούνται την εξωδικαστική ρύθμιση, προκύπτει πλέον ταυτόχρονη αδυναμία ρύθμισης και των υπολοίπων χρεών του οφειλέτη σε Δημόσιο και Ασφαλιστικά ταμεία, πράγμα που αποβαίνει εις βάρος των εισπράξεων και των ταμειακών διαθεσίμων και των δύο.
- Σημαντική είναι η συνδρομή που προβλέπεται για τους μέχρι σήμερα ενήμερους οφειλέτες, που έχουν ρυθμίσει ή δεν έχουν καθυστερήσεις πάνω από 90 ημέρες, μέσω της επιδότησης της δόσης οφειλών προς το Δημόσιο, τις τράπεζες και τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης.
- Κατά την γνώμη μας και για την συνολική επιτυχία του μηχανισμού ρύθμισης, δεν θα έπρεπε να υφίσταται κανένα πλαφόν για την ενεργοποίηση της συμμετοχής του Δημοσίου και των ασφαλιστικών ταμείων στην σχετική διαδικασία.
- Η ασφυκτική προθεσμία των 2 μηνών εντός της οποίας θα πρέπει να ολοκληρωθεί η διαδικασία της ρύθμισης οφειλών μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας, αποτελεί μία υπεραισιόδοξη πρόβλεψη, η οποία είναι σχεδόν σίγουρο ότι θα φέρει ορατά αποτελέσματα σε ελάχιστες μόνο περιπτώσεις. Είναι σχεδόν αδύνατο να θεωρείται επαρκές ένα τόσο μικρό χρονικό διάστημα, όταν εμπλέκονται πρόσωπα και φορείς που διαφωνούν επί χρόνια. Προτείνουμε τον διπλασιασμό του.

Θέσεις επί της περιγραφόμενης πτωχευτικής διαδικασίας (άρθρα 75 έως

203 σχεδίου νόμου)

- Στην εισαγωγή των σχετικών διατάξεων αναφέρεται ως βασικός στόχος της διαδικασίας η «επιστροφή» της πτωχευτικής περιουσίας στην παραγωγή (έστω και με άλλο ιδιοκτήτη). Δεν θέτει ως αρχή βέβαια την παροχή της δεύτερης ευκαιρίας στον πολίτη που πτωχεύει, πράγμα που θα ήθελε ο επιχειρηματικός κόσμος της χώρας.
- Στα θετικά του σχεδίου νόμου συγκαταλέγονται η επιτάχυνση των διαδικασιών της πτώχευσης και η διαφάνεια που επιτυγχάνεται, μέσω της ανάρτησης στο μητρώο φερεγγυότητας όλων των πράξεων και αναγγελιών της πτώχευσης.

- Δεν λαμβάνονται καθόλου υπόψη ποιοτικά δεδομένα, πέραν των ποσοτικών. Η κρίση της δεκαετίας 2010 - 2020, οι επιπτώσεις του Covid-19, η επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης, είναι αντικειμενικές συνθήκες που εύκολα μπορεί να μετακινήσουν έναν καταρχήν φερέγγυο επιχειρηματία στον χώρο των ασυνεπών.
- Μεγάλο μέρος της πτωχευτικής διαδικασίας στηρίζεται στον ξεπερασμένο κώδικα του 2007. Αρνητικά φορτισμένα όργανα της πτώχευσης όπως ο Εισηγητής και ο Σύνδικος εξακολουθούν να παίζουν τον κυριότερο ρόλο. Ειδικά για τον Σύνδικο, δεν λύνεται με ικανοποιητικό τρόπο το υφιστάμενο πρόβλημα αποτελεσματικού ελέγχου των πράξεών του.
- Ξεχωρίζουν οι μεγάλες από τις μικρές πτωχεύσεις. Οι έχουσες μικρό αντικείμενο μετατίθενται στην αρμοδιότητα του Ειρηνοδικείου. Η διάταξη θα αποτιμηθεί θετικά μόνο εφόσον έχει ως αποτέλεσμα την περαιτέρω αποφυγή καθυστερήσεων στην πτώχευση. Για να γίνει όμως αυτό, τα ειρηνοδικεία πρέπει είναι προετοιμασμένα, τόσο σε έμπυχο δυναμικό όσο και σε υποδομές, για να κρίνουν τις συγκεκριμένες πτωχεύσεις, πράγμα εξαιρετικά αμφίβολο, όταν ο νέος νόμος θα τεθεί σε ισχύ την 1-1-2021.
- Το εισαγόμενο κριτήριο της τεκμαιρόμενης παύσης πληρωμών του 40% των οφειλών σε διάστημα 6 μηνών, που είναι μεγαλύτερο των 30.000 € κάθε άλλο παρά ικανοποιητικό είναι. Ενδέχεται να ανοίξει τον δρόμο για μαζική κήρυξη πτωχεύσεων, ακόμη και για εκείνους τους οφειλέτες που δεν έχουν στην πραγματικότητα υπεισέλθει σε πραγματική και ουσιαστική παύση πληρωμών.
- Καταρχήν, περιλαμβάνεται στα θετικά του σχεδίου η ρητή πρόβλεψη ότι, η πτώχευση δεν αποτελεί πια λόγο στέρησης άδειας άσκησης επαγγέλματος, χωρίς όμως να λείπει από την διάταξη μία δόση σκοπιμότητας. Μέχρι τώρα (άρθρο 16 ισχύοντος Πτωχευτικού Κώδικα), τα εισοδήματα του πτωχού από τρίτες πηγές (μη εξαρτημένες στην πτωχευτική περιουσία) ανήκαν στην μεταπτωχευτική περιουσία και η πτώχευση δεν μπορούσε να τα ακουμπήσει (όντας η «προϊκα» του πτωχού μετά την απαλλαγή του ώστε να ξαναμπει στην πτωχευτική περιουσία). Αυτό με το σχέδιο αλλάζει, αφού σημαντικό τμήμα των εισοδημάτων του μετά την κήρυξη της πτώχευσης θα συνυπολογίζεται πλέον στην πτωχευτική περιουσία. Ξαφνικά, η δεύτερη ευκαιρία μειώνεται ως προς το εύρος της και μοιάζει πιο πολύ με δεύτερη ευκαιρία της πτώχευσης, παρά του πτωχού.
- Η απαλλαγή του μη δόλιου πτωχού γίνεται 3 χρόνια μετά την απόφαση πτώχευσης, έχοντας ισχύ για όλους, ακόμα και αυτούς που έχουν παγιδευτεί επί πολλά χρόνια σε ατέρμονες παλιές πτωχεύσεις. Τα 3 χρόνια κρίνονται πολλά στην κατάσταση που βρίσκεται σήμερα η ελληνική οικονομία μετά από 10 χρόνια κρίσης και μια πανδημίας. Ο προβλεπόμενος ένας χρόνος του οφειλέτη που εισφέρει περιουσία στην πτώχευση πρέπει να ισχύσει για όλους.

- Η απαλλαγή των εκπροσώπων των νομικών προσώπων γίνεται για τις πρόσφατες οφειλές των εταιρειών και όχι για το σύνολο των οφειλών, αγνοώντας την ελληνική πραγματικότητα των αδρανών για πολλά χρόνια επιχειρήσεων, οι οποίες χρειάζονται άμεση εκκαθάριση.
- Επί της αρχής, ο εμπορικός κόσμος ζητάει έναν κώδικα που θα περιλαμβάνει διοικητικές διαδικασίες σύντομες και απλές, με αναδιοργάνωση των δομών, με καταρτισμένους δικαστές και έμπειρο προσωπικό, με ακόμη λιγότερη γραφειοκρατία και όσο γίνεται πιο περιορισμένη συμμετοχή «επαγγελματιών της πτώχευσης». Παράλληλα, η επιχειρηματικότητα της χώρας χρειάζεται μια πιο αποτελεσματική καταδίωξη της δόλιας χρεοκοπίας και μία δεύτερη ευκαιρία για τους καλόπιστους, που δεν θα είναι ψευδεπίγραφη αλλά θα συνεπάγεται ομαλή επανένταξη του πτωχού επιχειρηματία στην οικονομία, διαγραφή του από το μητρώο του Τειρεσία και εξασφάλιση της πρόσβασής του στην διαθέσιμη χρηματοδότηση.

Θέσεις επί της περιγραφόμενης προστασίας της πρώτης κατοικίας του ευάλωτου οφειλέτη (άρθρα 217 έως 223 σχεδίου νόμου)

- Εισάγεται η μετατροπή του χρέους του ευάλωτου οφειλέτη σε μίσθωση της κατοικίας του. Έτσι, ο ιδιοκτήτης σε αδυναμία μετατρέπεται σε ενοικιαστή του σπιτιού του με δικαίωμα, μετά από 12 έτη καταβολής ενοικίων, να το επαναγοράσει. Στο μεσοδιάστημα, η κυριότητα της κατοικίας περνάει στον Φορέα Απόκτησης και Επαναμίσθωσης. Η μίσθωση μπορεί να καταγγελθεί αν δεν καταβληθούν 3 μισθώματα στην σειρά. Προβλέπεται η έκδοση Υπουργικής Απόφασης για την δυνητική καταβολή στεγαστικού επιδόματος στους ευάλωτους οφειλέτες.
- Ο νέος νόμος δείχνει να απαλλάσσει τον πραγματικά αδύναμο οφειλέτη τουλάχιστον για 12 χρόνια, μέσω της επιδότησης του ενοικίου του, όμως για την πληρότητα της διάταξης θα έπρεπε να προστεθεί πρόβλεψη ότι μπορεί να επιδοτείται το σύνολο του μηνιαίου μισθώματος του οφειλέτη. Ταυτόχρονα προστατεύεται η πρώτη κατοικία του από οποιαδήποτε κατάσχεση και πλειστηριασμό για 12 χρόνια (ενώ η προστασία της πρώτης κατοικίας μέχρι τώρα ήταν περιοδική).
- Στα αρνητικά της διάταξης είναι ότι, τα κεφάλαια που θα καταβάλλει ως μισθώματα ο υπόχρεος (εννοείται εξ' ιδίων και όχι μέσω την επιδοτήσεων) δεν συμψηφίζονται κατά κανένα τρόπο με το συνολικό ποσό της οφειλής του. Παράλληλα, στην επαναγορά, ο οφειλέτης θα αναγκαστεί να καταβάλλει την εμπορική αξία του ακινήτου, όπως αυτή θα έχει διαμορφωθεί στο μέλλον, χωρίς και πάλι να συνυπολογίζονται τα ενοίκια και όσα καταβλήθηκαν για το αρχικό δάνειο. Σε τελική ανάλυση, είναι πιθανό ο υπόχρεος οφειλέτης που έχει κάνει χρήση της δυνατότητας που του δίνει ο νόμος, να καταβάλλει πολύ περισσότερα χρήματα από αυτά που δανείστηκε.
- Το κυριότερο μειονέκτημα της νέας διάταξης είναι ότι, με την ρητή αναφορά της στο άρθρο 3 ν. 4472/2017 (η οποία προσδιορίζει τους

δικαιούχους ευάλωτους ως «νοικοκυριά» με στεγαστικό δάνειο) δείχνει ότι θέτει εκτός προστατευτικού πλαισίου τους μικρούς επιχειρηματίες, που έχουν προσημειώσει τα σπίτια τους για να στηρίξουν τις επιχειρήσεις, τα οικογενειακά τους εισοδήματα και τις θέσεις εργασίας που προσφέρουν. Υπενθυμίζεται ότι, η ένταξη των μικρών επιχειρηματιών στο προστατευτικό πλαίσιο επιτεύχθηκε μόλις πρόσφατα και μετά από πολλές προσπάθειες. Η διάταξη εκτός του ότι είναι άδικη, αντιβαίνει στο πνεύμα διεύρυνσης του νόμου που θέλει να εισάγει έναν γενικό μηχανισμό διευθέτησης του συνόλου των οφειλών όλων των πολιτών. Ως τέτοιος δεν μπορεί να λειτουργήσει όταν, από το ένα μέρος εντάσσει στις διαδικασίες πτώχευσης τα φυσικά πρόσωπα ενώ από το άλλο, απεντάσσει από την προστασία της πρώτης κατοικίας τους μικρούς επιχειρηματίες.
